Klapalekiana, **32**: 123-125, 1996
ISSN 1210-6100

# Nové a zajímavé nálezy brouků (Coleoptera) na Slovensku

# New and interesting findings of beetles (Coleoptera) from Slovakia

Jiří VÁVRA

Ostravské muzeum, Masarykovo nám. 1, CZ-702 00 Ostrava 1

**Faunistics, bionomy, Coleoptera, Leiodidae, Nitidulidae, Cucujidae, Erotylidae, Slovakia**

**Abstract.** *Leiodes ciliaris* (Schmidt, 1841) (Leiodidae), *Epuraea longiclavis* Sjöberg, 1939 and *E. rufobrunnea* Sjöberg, 1939 (Nitidulidae) are new for the territory of Slovakia, the last species is for the first time reported from central Europe. Findings of *Leiodes rubiginosa* (Schmidt, 1841) (Leiodidae), *Laemophloeus muticus* (Fabricius, 1781) (Cucujidae) and *Triplax pygmaea* Kraatz, 1871 (Erotylidae) provide new data on distribution of the species in Slovakia. Comments on biology of the species are added.

V této práci jsou publikovány první nebo jinak zajímavé nálezy brouků z území Slovenska. *Leiodes ciliaris* (Schmidt, 1841) (Leiodidae), *Epuraea longiclavis* Sjöberg, 1939 a *E. rufobrunnea* Sjöberg, 1939 (Nitidulidae) jsou novými druhy pro toto území. Nálezy ostatních druhů brouků rozšiřují znalosti o jejich výskytu na Slovensku. U každé lokality je uveden kód faunistického čtverce podle Zeleného (1972).

## ZKRATKY POUŽITÉ V TEXTU

- zkratky zeměpisné: bor. - severní, mer. - jižní, or. - východní;
- zkratky ostatní: det. - určil, env. - okolí, ex. - exemplář(e), lgt. - sbíral, pers. comm. - ústní sdělení, rev. - revidoval;
- označení (e.l.) = ex larvae - z larvy: 8.x.1994 (e.l.) znamená, že larva byla nalezena 8.x.1994 a následně v domácích podmínkách vychováno imago. Datum 8.x.1994 neznamená líhnutí imaga!
- zkratky, udávající sbírku, ve které je dokladový materiál uložen: IJ - coll. I. Jeniš (Náklo), DK - coll. dr. D. Král (Praha), JR - coll. mgr. J. Růžička (Praha), JV - coll. ing. J. Vávra (Ostrava), LD - coll. dr. L. Daněk (Nymburk), MH - coll. M. Hruška (Žďár nad Sázavou), NMP - coll. Národní Muzeum Praha, TS - coll. dr. T. Sitek (Ostrava), ZK - coll. mgr. Z. Kraus (Mikulovice u Znojma), ZŠ - coll. ing. Z. Švec (Praha).

## SOUPIS NÁLEZŮ

### Leiodidae

***Leiodes ciliaris*** (Schmidt, 1841). Slovakia mer., Čenkov (8277), 1-2.vi.1987, 33 ex., J. Vitner & P. Šrůta lgt. (JR, JV, ZŠ); 12.v.1989, 2 ex.; 28.v.1990, 1 ex., vše J. Vitner lgt. (JR); 24.vi.1989, 2 ex., Z. Kraus lgt. (JV, ZŠ); 3.vii.1993, 4 ex., J. Vávra lgt. (JV, ZŠ); 25.v.1995, 2 ex., D. Král lgt. (DK). Vše Z. Švec det. Všechny exempláře byly chyceny v letu na písečné duně při západu slunce.
Obligátně psamofilní druh, rozšířený podél mořského pobřeží v celé Evropě, ale zasahující také do vnitrozemí (Maďarsko: Budapešť env.) (Daffner 1983). Burakowski, Mroczkowski & Stefańska (1978) udávají *Leiodes ciliaris* také z Velké Británie, Dánska a z několika stanovišť již-

ní Skandinávie. Švec & Růžička (1993) hlásí výskyt tohoto druhu v České republice jako nejistý. Vycházejí z nálezu 1 ex. (♀) ze středních Čech: „Štěchovice, 30.5., Zeman; Hlisnikovský det. 1961" (Z. Švec rev.) ve sbírce J. Hlisnikovského (NMP). Vzhledem k tomuto údaji, k výše uvedeným nálezům z jižního Slovenska a k jednotlivým nálezům z vnitrozemí Maďarska, Polska a Německa je velmi pravděpodobné, že tento druh také v České republice na vhodných písečných biotopech přežívá. Nový druh pro Slovensko.

***Leiodes rubiginosa*** (Schmidt, 1841). Slovakia mer., Mužla (8277), 3.v.1986, 4 ex. při večerním smyku na ochranné hrázi Dunaje, J. Vávra lgt. (JV, ZŠ); Čenkov (8277), 19.v.1992, 2 ex. na písečné duně při večerním smyku, J. Vávra lgt. (JV). Vše Z. Švec det.
Psamofilní druh, rozšířený v západní a střední Evropě, známý také z Dánska, z několika lokalit na jihu Švédska a Finska, také v Maďarsku a Zabajkalí (Burakowski, Mroczkowski & Stefańska 1978). Ze Slovenska hlásí Roubal (1937-1941) nález 2 ex. ze Somotoru. Údaje z Mužly a Čenkova jsou po téměř 50 letech potvrzením výskytu tohoto vzácného druhu na sledovaném území. Druhý nález na Slovensku.

**Nitidulidae**

***Epuraea longiclavis*** Sjöberg, 1939. Slovakia mer., Bratislava-Kopáč (7968), 17.v.1992, 1 ex., T. Sitek lgt., J. Jelínek det. (TS).
Vzácný druh s eurosibiřsko-boreomontánním rozšířením. Je známý ze severní Itálie, Francie a Švýcarska, na sever zasahuje do Norska, Švédska a Finska, na východ do Ruska a do východní Sibiře (Audisio 1993). Údaje z Československa od Sjöberga (1939) a Horiona (1960) se pravděpodobně týkají karpatské oblasti na Ukrajině (J. Jelínek, pers. comm.). Ze Slovenska neuvádí Audisio (1993) žádná konkrétní data. Z České republiky je tento druh hlášen Jelínkem (1990) pouze z jedné lokality v jihozápadních Čechách (Horšovský Týn). Podle Audisia (1993) je bionomicky vázán na porosty olše šedivé [*Alnus incana* (L.)Moench.]. Nový druh pro Slovensko.

***Epuraea rufobrunnea*** Sjöberg, 1939. Slovakia bor.or., Nová Sedlica (6901), 17.vii.1990, 1 ♀, J. Vávra lgt., J. Jelínek det. (JV). Jeden ex. nalezen na kůře padlého kmene buku (*Fagus silvatica* L.), napadeného kůrovci (Scolytidae) a lesanem *Hylecoetus dermestoides* (L., 1761).
Velmi vzácný druh s eurosibiřským rozšířením z Finska až do východní Sibiře (Audisio 1993, Kirejtshuk 1992). Podle Nuorteva (1961) se ve Finsku tento druh vyskytuje na starých břízách (*Betula* sp.), napadených kůrovci z rodu *Trypodendron* Stephens, 1830 (Scolytidae). Nový druh pro Slovensko i pro střední Evropu.

**Cucujidae**

***Laemophloeus muticus*** (Fabricius, 1781). Slovakia mer., Hajnáčka (7785), 8.x.1994 (e.l.), 1 ♀ vychována z kmene osiky (*Populus tremula* L.), J. Vávra lgt. (JV); 1 ♀ vychována z větve hrušně (*Pirus communis* L.), Z. Kraus lgt. (ZK). Oba ex. J. Vávra det.
Druh rozšířený zvláště v severní a střední Evropě, známý z Finska, Švédska, Norska, Dánska, Polska, Německa, Rakouska, Francie, severní Itálie a Ruska. Ve střední Evropě pouze velmi izolovaně, zřejmě s reliktním diskontinuitním areálem rozšíření (Horion 1960). Jako nový pro Slovensko hlásí tento druh Gottwald (1966) z Nové Sedlice. Druhý nález na Slovensku.

## Erotylidae

***Triplax pygmaea*** Kraatz, 1871. Slovakia mer., Štúrovo (81-8278), 22.v.1956, 1 ex., L. Daněk lgt. (LD); Štúrovo-Hegyfarók (8177), 5.v.1986, 2 ex., J. Vávra lgt. (JV); 2 ex., M. Hruška lgt. (IJ, MH). Vše J. Jelínek det. Exempláře z Modrého vrchu (Hegyfarók) nalezeny v prosevu detritu pod padlými kmeny v dubovém (*Quercus* sp.) lese.

Druh rozšířený v jihovýchodní Evropě a sporadicky zasahující do střední Evropy. Známý ze Slovinska, Rumunska (Sedmihradsko) a Slovenska (Horion 1960). Ze Slovenska jsou známy 2 ex. (Zvolen, Rimavská Sobota) hlášené Roubalem (1936) a 1 ex. z okolí Trenčína (Havelka & Olexa 1949). Nálezy tohoto vzácného illyrského druhu v širším okolí Štúrova jenom potvrzují jedinečnost a druhovou pestrost této výjimečné lokality. Rozšíření znalostí o výskytu na Slovensku.

## LITERATURA


AUDISIO P. 1993: *Coleoptera, Nitidulidae - Kateretidae. Fauna d'Italia 32.* Ed. Calderini, Bologna, xvi+971 pp (in Italian, key in English).

BURAKOWSKI B., MROCZKOWSKI M. & STEFAŃSKA J. 1978: *Chrzaszcze - Coleoptera, Histeroidea i Staphylinoidea prócz Staphylinidae. Katalog Fauny Polski. Cz. 23, T. 5.* PWN, Warszawa, 356 pp (in Polish).

DAFFNER F. 1983: Revision der paläarktischen Arten der Tribus Leiodini Leach (Coleoptera, Leiodidae). *Fol. Entomol. Hung.*, 44 (2): 9-163.

GOTTWALD J. 1966: Nové a zajímavé nálezy brouků pro faunu Československa (Col.). (Neue und interessante Funde der Käfer aus der Tschechoslowakei [Col.]). *Acta Entomol. Bohemoslov.*, 63: 165-169 (in Czech, German abstr.).

HAVELKA J. & OLEXA A. 1949: Několik zajímavých brouků ze Slovenska z okolí Trenčína. Quelques Coléoptères intéressants des environs de Trenčín (Slovaquie). *Čas. Čs. Společ. Entomol.*, 46: 52-54 (in Czech, French abstr.).

HORION A. 1960: *Faunistik der mitteleuropäischen Käfer 7, Clavicornia 1. (Sphaeritidae bis Phalacridae).* A. Feyel, Überlingen-Bodensee, viii+346 pp.

JELÍNEK J. 1990: Faunistic records from Czechoslovakia. Coleoptera. *Acta Entomol. Bohemoslov.*, 87: 234-235.

KIREJTSHUK A.G. 1992: Nitidulidae, pp. 114-209. In: LER P.A. (ed.): [*Key to the identification of insects of the Far East of the USSR, vol. 3, Coleoptera 2*]. Nauka, Skt. Peterburg, 704 pp (in Russian).

NUORTEVA M. 1961: Zur Kenntnis der früheren Entwicklungsstadien von Epuraea rufobrunnea Sjöberg (Coleoptera, Nitidulidae). *Ann. Entomol. Fenn.*, 27: 118-123.

ROUBAL J. 1936: *Katalog Coleopter (brouků) Slovenska a Podkarpatské Rusi. Díl II.* Uč. společ. Šafaříkova, Bratislava, 434 pp (in Czech).

ROUBAL J. 1937-1941: *Katalog Coleopter (brouků) Slovenska a východních Karpat. Díl III.* Orbis, Praha, 363 pp (in Czech).

SJÖBERG O. 1939: Beitrag zur Kenntnis der Gattung Epuraea Er. (Col., Nitidulidae). *Entomol. Tidskr.*, 1939: 108-126.

ŠVEC Z. & RŮŽIČKA J. 1993: Leiodidae, pp. 34-37. In: JELÍNEK J. (ed.): Check-list of Czechoslovak Insects 4 (Coleoptera). Seznam československých brouků. *Fol. Heyrovskyana, Suppl.* 1: 3-172 (in English and Czech).

ZELENÝ J. 1972: Návrh členění Československa pro faunistický výzkum. (Entwurf einer Gliederung der Tschechoslowakei für Zvecke der faunistischen Forschung). *Zpr. Čs. Společ. Entomol. ČSAV*, 8: 3-16 (in Czech, German abstr.).